

Sayılı

TBMM

MİLLİ SARAYLAR

1996 YILI PROJE VE HEDEFLERİ

Syn. Prof.Dr. Metin SÖZEN
14. May 1996

GEÇMİŐTEN GÜNÜMÜZE MİLLİ MİRASIMIZ SARAYLAR

Cumhuriyet'in ilânından dört ay sonra 03.Mart.1924 tarihinde çıkarılan 431 sayılı Yasa ile Halifelik kaldırılmış, padişah'ın sarayları, köşklere, kasırları ve her türlü emlakı ile mefruşatı, bu yasanın 8.9.10. maddeleri ile millete intikal ettirilmiştir. 19.Ocak.1925 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile de Dolmabahçe Sarayı ve Beylerbeyi Sarayı Milli Saraylar ismi altında muhafaza edilmek üzere, kurulacak Milli Saraylar Müdürlüğü yönetimine bırakılmıştır. Aynı yıl içinde Yıldız-Şale, Aynalıkavak ve Küçüksu Kasrı, 1930'da Yalova Atatürk Köşklere, 1966'da Ihlamur Kasrı, 1981 yılında Maslak Kasırları bu Müdürlüğe bağlanmıştır.

2919 Sayılı TBMM Genel Sekreterliğı Teşkilat Kanununun ile Daire Başkanlığı statüsüne getirilen Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na 1988 yılında Florya Atatürk Deniz Köşkü, 1991 yılında da Filizi Köşk dahil edilmiştir. 1994 yılı Aralık ayında Yıldız Porselen Fabrikası ile Hereke İpekli Dokuma Fabrikalarının da katılımı ile Daire Başkanlığımıza yeni bir boyut kazandırılmıştır.

1996 YILI PROJELERİMİZ VE HEDEFLERİMİZ

Orijinal tefrişli olarak dönemindeki yaşantı biçimini yansıtan Milli Saraylarımızın korunmasında ve gelecek kuşaklara doğru olarak aktarılmasında önemli çabalar gösterilmektedir.

Bu nedenle, Daire Başkanlığımız Kültür Tanıtım Yardımcılığı tarafından gerekli araştırmalar yapılmakta, yurtiçi ve yurtdışında bilim adamları, uzman kişi ve ilgili kurumlarla kültürel ilişkiler kurularak gerekli dayanışma sağlanmakta olup, çağdaş müzecilik standartlarına uygun olarak hazırlanan projelere başlanılmıştır. Bu projeler öncelik sırasına göre kısa ve uzun vadeli olarak programa alınacak ve uygulamaya geçilecektir.

BİLİM VE DEĞERLENDİRME KURULU

Milli Mirasımız olan saraylarımız ile ilgili olarak tüm bu projeler ve geliştirilecek olan diğer yeni projeler kurulmuş bulunan Bilim ve Değerlendirme Kurulu tarafından onaylanarak uygulamaya başlanacak ve aynı kurul tarafından denetlenecektir.

KIYI-ZEMİN VE SUALTI ARAŞTIRMASI

Boğaz kıyılarında yer alan Saray, Köşk ve Kasırlarımızın deniz kesiminde kalan kıyı şeridi boyunca kıyı çizgisi, saray duvarları-zemin kuşağı arasında çökme, batma, kayma ve aşınma gibi fiziksel olayların tesbitine gerek duyulmaktadır.

Bu amaçla öncelikle Dolmabahçe Sarayı'ndan başlatılmak üzere İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi dalgıçları vasıtasıyla sualtı video film ve fotoğraf tespiti ile ayrıntılı dip haritasının çıkarılarak çökme ve çatlakların tespiti yapılacaktır.

FOTOGRAMETRİ İLE PLAN, DIŞ VE İÇ CEPHELERİN ÇİZİMİ

Milli Saraylar adı altında toplanan saray, köşk ve kasırlarımızın gelecek kuşaklara aktarılmasında korumaya yönelik yapılan ve devam eden Rölöve-Restitüsyon ve Restorasyon çalışmalarına çağdaş ve bilimsel olarak döküman oluşturmak amacıyla fotogrametrik rölövelerinin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaç doğrultusunda Ortadoęu Teknik Üniversitesi ile ilişki kurularak, konu ile ilgili öğretim üyesi davet edilerek gerekli incelemelerde bulunmuş olup, bir ön proje ile saptama yapılarak aşamalanması ve programlanması için Üniversite'nin Restorasyon Anabilim Dalı'nın Uzman üye ve elemanlarının da katkıda bulunacağı bildirilmiştir.

Milli Miraslarımızın genç kuşaklara çağdaş sistem içerisinde doğru olarak aktarılmasında gerekli olan bu projeye başlanmıştır.

KOLEKSİYONLARLA İLGİLİ BİLGİ BANKASI OLUŐTURULMASI

TBMM Binaları ve Müze-Saray binaları olarak birlikte korunan Milli Saraylar Koleksiyonu'nu oluşturan yetmişikibini aŐan tarihi eserin konservasyonunda herbir obje için bilimsel çalıŐmada saptama, inceleme, fotoğraflı olarak belgelendirme ve elde edilen bilgilerin bilgisayara aktarılması gibi duyarlı bir çalıŐma gerektiren koleksiyonda yer alan eserler özelliklerine göre gruplanarak seksiyonlara bölünmüŐtür.

Sanat tarihi eğitimi elemanlar ile yürütölen bu seksiyon çalışmaları kapsamında, Daire Başkanlığımızın bilimsel ve kültürel yönden uluslararası ađdaŐ müzecilik sisteminin kurulması için ilıŐkide olduğu kurum, kuruluş ve bu konuda deneyimli kişiler ile yapılan görüŐmelerde, kültür mirasımız olan Milli Saraylar Koleksiyonu'nu gelecek kuşaklara daha doğru ve ađdaŐ bir sistem içinde aktarılması gerekliliği bildirilmiŐ, yapılan ön araştırmalar ve görüŐmeler sonucunda da sözkonusu elektronik kataloglama projesinin hazırlanması-na başlanmıştır.

TABLO KONSERVASYON VE RESTORASYON MERKEZİ KURULMASI

Milli Saraylar Koleksiyonu'nda bulunan yaklaşık 600 yağılıboya ve diğler teknikler ile yapılmış tabloların bir bölümünün, tarihi süreç içinde, gerek fiziksel gerekse iklim koşullarına bağılı olarak olumsuz etkenlerle karşılaştıkları görülmüştür.

Bu önemli koleksiyonu gelecek kuşaklara sağlıklı olarak ulaştırılması için Daire Başkanlığımız bünyesinde Yıldız Sarayı İstabl-ı Amire-i Ferhan Binalarında uluslararası boyutta "Tablo Konservasyon ve Restorasyon Merkezi"nin kurulma çalışmaları başlatılmıştır.

Bu konuda İtalyan Kültür Merkezi aracılığı ile "Palazzo Spinelli" Sanat ve Konservasyon Merkezi Yöneticileri Daire Başkanlığımızca davet edilerek bir ön eğitim programı yapılmış, merkezi oluşturma çalışmalarına hız kazandırılmıştır.

TAŞ KONSERVASYONU VE RESTORASYONU

Milli Saraylar yapılarının cephelerini oluşturan taş yüzeyler çevre kirliliği ile kötüleşen atmosfer koşullarından büyük zarar görmektedir.

Bu özgün taş malzemenin korunmasında Yıldız Teknik Üniversitesi Restorasyon Anabilim Dalı, İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi, Mimar Sinan Üniversitesi Yapı Fiziği ve Malzeme Bilim Dalı Başkanlığı ile iletişim kurulmuş olup, Daire Başkanlığımıza davet edilerek gerekli incelemelerde bulunulmuştur. Başkanlığımıza onarımlar konusunda öneri raporu vermişlerdir.

Ayrıca, yapı taşlarından bazı örnekler alınarak bozulma nedenleri ve üzerindeki boyalar ile ilgili analizlerinin yapılarak Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı Müdürlüğü'nden rapor alınmıştır.

Daire Başkanlığımızca yürütülen taş restorasyonları bu kararlar ve raporlar doğrultusunda devam etmektedir

INTERNET

Milli Saraylar kapsamında bulunan Saray, köşk ve kasırlarımızın bir kültür kurumu olarak Internet ortamında tanıtımının yapılabilmesi tarihi değerlerimizi bu çağdaş iletişim yöntemleri ile tüm dünyaya yansıtmak açısından son derece yararlı görülmektedir.

SARAY GEZİLERİNDE BİLGİSAYARLI ELEKTRONİK REHBER

Milli Saraylar grubunu oluşturan yapılar içinde Aynalıkavak Kasrı, Küçüksu Kasrı, İhlamur Kasrı gibi küçük ölçekli yapılarda rehberli gezi yerine çeşitli dillerde yararlanılacak, sağlıklı bilgi denetimi sağlayan bilgisayarlı elektronik seslendirme sistemine geçilmesi planlanmaktadır.

SARAY BAHÇELERİNDE VİP, ÖZÜRLÜ ZİYARETÇİ ULAŞIMI

Araştırma ve proje aşamasındadır. Çeşitli firmalardan teklifler alınmıştır.

GÖRÜNTÜLÜ TANITIM PROJESİ

Japon Hükümeti'nin, halka yönelik kültürel bağış kapsamında "Milli Saraylar" adı altında toplanan tarihi ve kültürel değerlerimiz olan saray, köşk ve kasırlarımızın, ulusal ve uluslararası tanıtımı için büyük boy ekranlar, iç tanıtım için küçük ekranlar, bilgi alma elemanları, video ve çekim ünitelerinden oluşan ses ve görsel malzemelerin bağışı ile ilgili olarak kurumumuza gönderilen kültürel bağış talep formu doldurularak Japonya Büyükelçiliği Kültür Ateşeliği'ne müracaat yapılmış, ilişki devam etmekte olup, 1996 Ağustos ayında neticelendirileceği bildirilmiştir.

AYNALIKAVAK KASRI KORUMA ÇALIŞMALARI

Milli Saraylar yapıları içinde tek 18. yüzyıl yapısı olan, özgün mimarisi ve objeleri ile önemli kültürel mirasımız Aynalıkavak Kasrı, tarihi süreç içinde iklim ve dış etkenler nedeniyle olumsuz koşullar altında kalmıştır.

Bu nedenle, bilimsel ölçüler çerçevesinde bu olumsuz koşullardan kurtarılması ve bu kurtarma projesinin tarihi ortam ve çevre koşulları ile birlikte değerlendirilerek konservasyonunun yapılması planlanmıştır.

Konu ile ilgili olarak İngiltere Kraliyet Sarayları "National Heritage" bağlantısı çerçevesinde konu uzmanlarından oluşan grup, Aynalıkavak Kasrı'na davet edilerek gerekli araştırma ve incelemelerde bulunmuş olup, konservasyon planını hazırlayıp Daire Başkanlığımıza vermişlerdir. Proje başlama aşamasındadır.

HEREKE İPEKLİ DOKUMA FABRİKASI İLE YILDIZ PORSELEN FABRİKASI ÜRÜN İYİLEŞTİRME PROGRAMI

Türk Endüstri tarihi içinde önemli bir yeri olan ve saray teşkilatı ile birlikte değerlendirilen Hereke Dokuma Fabrikası ile Yıldız Porselen Fabrikaları 1994 yılında Milli Saraylar bünyesine katılarak özgün, işlevine uygun doğrultuda yeni bir üretim programı gerçekleştirmek üzere farklı bir döneme girmiştir. Bu dönemde yeni üretim projelerinin gündeme gelmesi gerekli görülmüştür.

Hereke İpekli Dokuma Fabrikası, Saray'daki zaman ve dış etkenler karşısında yıpranan perde ve döşemelik ihtiyacını karşılamanın yanısıra, üretimde özgün tasarımlara sadık kalınarak denetim altında oluşturulan renk varyasyonları doğrultusunda yeni üretimler yapılarak T.B.M.M. Vakfı Satış Standlarında satışa sunulması, uluslararası platformda tanıtımının sağlanması amaçlanmıştır.

Yine bu amaç doğrultusunda fabrikanın kuruluş yıllarında yaptığı ürünlerden, renk ve süsleme detaylarında değişiklik yapılarak üretilmesi bir dönem estetiğinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış olacaktır.

YILDIZ - ŞALE İSTABL-I AMİRE-İ FERHAN BİNALARI

Daha önceki yıllarda planlandığı gibi konferans ve sergi salonları, konservasyon laboratuvarları ve Başkanlığımızın uluslararası boyuttaki konukları ağırlayacak misafirhanesi ile Kùltür Merkezi olarak dünya kùltürüne açılacaktır.

DOLMABAHÇE SARAYI KANAL TEMİZLİĞİ

Bataklık bir arazi üzerinde bulunan Saray'ın bilinmeyen alt yapısı içinde tespit edilebilen havalandırma tünelleri zaman içinde dolduğu gibi kalan bölümü de otel inşaatı ile tamamen kapanmıştır. Bu nedenle artan rutubetin önlenmesi amacıyla, yeni başlatılan çalışmalarla kanalların iç temizliği yapılarak havalandırma yapılacak, % 95'e varan rutubetin bina ana temellerine yükselmesi önenebilecektir.

MUSAHİBAN DAİRESİ

Restorasyonu bittikten sonra yapılacak araştırmalar sonucunda Dolmabahçe Sarayı ile diğer saraylarda bulunan eşyaları ve kısmen de imitasyon eşyalar ile tefriş edilerek, Devlet adına yapılacak uluslararası kültür hizmetlerinde ve sonucunda verilen resepsiyonlara tahsis edilmesi düşünülmektedir. Böylelikle, Dolmabahçe Sarayı'nın diğer bahçeleri de bu tür etkinliklerden arındırılarak bu mekana taşınmış olacaktır.

MATBAH-I AMİRE

Devam eden taş ve diğer restorasyonlar dışında Matbah-ı Amire'nin projelendirilmesi ile sergi, konferans salonları, gösteri salonları, hatıra eşya satış standları gibi mekanlar kazandırılarak bir kültür merkezi olarak kullanılması, bir bölümünün de eldeki mevcut objeler ile tarihi mutfakların canlandırılması planlanmıştır.

AKARET AMBARLARI

İşlevlerini yitirmiş bulunan tarihi ambarların kreş olarak düzenlenmesi ve buna yardımcı olacak binalar ile birlikte projelendirilmesi planlanmıştır.

KÜÇÜKSU KASRI YÖNETİM BİNASI

Bilim ve Değerlendirme Kurulu'nca tespit edilecek bölümde, tarihi dokuyu rahatsız etmeyecek bir bina yapılması ile köşk'ün içinde yer alan yönetimin bu binaya çıkarılması, boşalan bu bölümlerin de sergi alanı olarak kullanılması planlanmıştır.

TARİHİ KÜÇÜKSU MESİRESİ

Rıhtımın yönetimimize katılması ile birlikte Tarihi Küçüksu Mesiresi de alınarak döneminde kullanıldığı biçimiyle yeniden düzenlenerek tarihi kimliğine kavuşmuş olacaktır. Bu bağlamda komşu mülkiyetlerle birlikte hareket edilebilir.

YOKOLAN ESERLER

Reji Dairesi- Yeni alınan binalarla (DMO, B. Kaymakamlığı Vb.) birlikte reji binasının alınma yoluna gidilerek Kabataş'tan Askeri Müze'ye kadar olan kıyı bandının kültür alanı olarak halka açılma yolunda projelendirilmesi. Şu anda kalıntıları tespit edilen yapıların yeniden yapılması.

TİYATRO

Sultan Abdülmecit'in Dolmabahçe'deki tiyatro binasının eldeki belgelere göre bulunduğu yerde kültür tarihi açısından önemli olan bu yapının yeniden yapılması (Şu anda temeller üzerinde maalesef tualet bulunmaktadır.)

HAMLAHANE

Boğaz kültürünü temsil eden tek küçük liman niteliğinde olan yapının yapılması ve mevcut metruk durumdan kurtarılması ile Kabataş'dan başlayan saray sınırları belirlenmiş olacaktır.

ABDÜLMECİD TÜRBEŞİ

İstanbul'da bulunan Yavuz Selim Camii içindeki metruk vaziyette bulunan türbenin onarılması gereği duyulmaktadır.

BURSA HÜNKAİR KÖŞKÜ

Mevcutların tespiti yolunda çalışmalarla restorasyon projeliri hazırlanmaktadır.

DENİZ ULAŞIMI

Boğaziçi, Marmara ve Haliç kıyılarında bulunan birimlerimize deniz yoluyla turist gruplarının ulaştırılması yönünde ve acil hallerde ulaşabilmek için kullanılacak araç temin edilmesi düşünülmektedir.